

TÜRKİYEDE EĞİTİM BİLİMLERİ ALANINDA YÜRÜTÜLEN LİSANSÜSTÜ EĞİTİME ULUSAL YETERLİLİKLER ÇERÇEVESİNDE BAKIŞ

*Tuncay DİLCİ**

Özet: Üniversitelerin kendi içerisinde yapılanma ihtiyacı her geçen gün artmasına, ve işleyen gelişmelere karşı ciddi çalışmaların yeterince olmadığı görülmektedir. Bu çalışmayla üniversitelerde yürütülmekte olan lisansüstü eğitim yeterliliklerine uluslar arası yeterlilikler bağlamında eğitim bilimleri alanı örnekleminde dikkat çekmek amaçlanmıştır. Bu çalışmada öğretim üyelerinin görüşlerini almak amacıyla nicel karakterli 40 adet soru oluşturularak farklı bölgelerdeki gelişmiş 12 Üniversitenin ilgili enstitülerine ulaşılmıştır. 135 kişilik öğretim üyesi araştırmaya katılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde; bağımsız değişkenlerle beraber verilen çoklu seçenekli soru formu değerlendirilmiştir. Bağımsız değişkenler için varyans analizi ve frekans değerleri üzerinden istatistik yorumlar yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini, araştırmanın ana kütlelerini temsilen Türkiye'de bulunan 7 Coğrafi bölge içerisinde her bölgeden en az bir üniversite olması koşulu sağlanarak daha çok doktora eğitimi yaptığı bilinen üniversiteleri kapsamı planlanmıştır. Araştırmanın Sonucu öğrencilerin önemli bir kısmı yetersiz bulunurken, öğrencilerin iletişim becerisine ilişkin yetersizliği olduğu öğretim üyelerinin bir kısmı tarafından dile getirilirken genel anlamda mesleki yetersizliğin olduğu vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Program, Eğitim Bilimleri, Lisansüstü Eğitim, Üniversite, Nitelik, Nicelik.

An Overview Of Postgraduate Studies In Educational Sciences In The Framework Of National Qualifications

Abstract: Opposite to the university's needs of constructing itself increases day by day and making progress, it has been seen that serious studies are not enough. In this study, it is aimed to draw attention to higher education efficacies

* Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Sivas.
tuncaydilmci@mail.com

in the context of courses at universities in educational sciences sample. For this study, to receive the lecturers' opinions, 40 questions have been prepared. The 12 university's concerning institutes have been reached from different regions. 135 lecturers attended to the research. When analyzing data, multiple choice questions form have been evaluated with independent variables. For independent variables statistical interpretations have been made through variance analysis and frequency values. The sample of the research consists of the universities that have a doctoral education and from any of 7 regions in Turkey. At the end of the study, it is seen that significant amount of the students' have been seen as insufficient and they have insufficient communication skills and they have professional inadequacy.

Key Words: Education, Programme, Educational Sciences, Postgraduate Education, University, Quality, Quantity.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, üniversitelerin Sosyal Bilimler ve Eğitim Bilimleri Enstitülerinin, Eğitim Bilimleri alanında yapılan/yapılmakta olan lisansüstü eğitim çalışmalarının, öğretim elemanları görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesidir.

PROBLEM DURUMU

Türkiye üniversitelerinde yürütülmekte olan lisansüstü eğitimin, eğitim bilimleri örneğinde, uluslararası yeterlilikler çerçevesinde durumu nedir? Sorusu problem olarak ele alınmıştır.

Araştırmanın Önemi

Türkiye'de öğretim elemanı yetiştirme sürecinde öğretim üyesi adayı, alanıyla ilgili bir olayı, bir olguyu kavrama, düşünce yürütme, araştırmayı kurgulama ve çıkarsamalarda bulunma konusunda bir yaklaşım geliştirir. Bu yaklaşım, öğretim elemanının mesleki yaşamı boyunca taşıyacağı mesleki kimliğinin de omurgasını oluşturur. Olay ve olguların çok yönlü değerlendirildiği, kendi toplumsal gerekçeleriyle uyumlu yaklaşımlar geliştirebildiği, farklı bakış açıları ve paradigmalardan birlikte ele alındığı doktora programlarından öğretim üyesi adayının, bilimsel ve entelektüel birikimlerinin daha fazla gelişebileceği beklenebilir (Tunç, 2007: 411). Ancak üniversiteler aynı zamanda sahip olduğu kültürel ortam ve geleneksel yapılanma yanında yaşanan politik, ekonomik ve kültürel sorunlar nedeniyle çoğu kez değişime etkili şekilde yanıt verememekte, toplumsal beklenti ve ihtiyaçları yeterince karşılayamamaktadır. Bu durum üniversiteler üzerinde bir baskı oluşturmakta ve üniversiteleri değişim yönünde zorlamaktadır (Özmen, 2007: 412). Üniversiteler; bu rolü yerine getirebileceği konuma ulaşmak zorundadır. Gerek öğretim üyesi, gerekse öğrenci ve eğitim programlarındaki, niteliği

artırma, üniversite/fakülte/bölüm sayısının artırılmasından çok daha önemlidir (Aslan, 2007: 250).

Bu çalışmayla üniversitelerimizin; genelde mevcut lisansüstü eğitim faaliyetlerine dönük yaşanan belli başlı problemlere ışık tutma; özelde ise eğitim bilimleri alanında yapılan lisansüstü çalışmaların işleyişine ilişkin yerinde tespit yaparak; lisansüstü gelişmelere çağcıl perspektiften katkı sağlamak adına önemlidir.

Sayıtlar

- 1-Araştırma için seçilen örneklem grubu, evreni yansıtıcı niteliktedir.
- 2- Araştırmada bilgisine başvuru alan kişiler soruları içtenlikle cevaplamıştır.
- 3-Araştırma için geliştirilen veri toplama araçları, araştırmanın amacını gerçekleştirmeyi sağlayacak, yeterli ve geçerli bilgileri yansıtacak niteliktedir.

1.4. Sınırlılıklar

- 1- Araştırma, örnekleme dâhil edilen üniversitelerin ilgili anabilim dalından yüksek lisans ve doktora yapmış/yapmakta olan kişilerin sayıları ile sınırlıdır.
- 2-Araştırma, görüşlerine başvuru alan kişilerin sorulara ilişkin bireysel düşünceleriyle sınırlıdır.

Lisansüstü Eğitimin Türkiye’deki Gelişimi

Selçuklu döneminden başlayarak günümüze değin ulaşan, devlet adamı ve din adamı yetiştirme amacını taşıyan medreseler, Osmanlı İmparatorluğunda ve erken dönem Cumhuriyet’in ilanı ile başlayan süreçle 1933 yılına kadar varlığını sürdürmüştür. Bu kurumlar yükseköğretim kurumu sayılmakla birlikte, pozitivist felsefeyi benimseyen bir yönünün kısıtlı olduğu bilinmektedir. Diğer taraftan üniversite karşılığı sayılabilecek Darülfünun adında bir yükseköğretim kurumunu kurma girişimleri 19. yüzyılın ikinci yarısında başlatılmıştır (Akyüz, 2009: 87). Ancak bu kurum yeterince gelişmemiştir.

Kısakürek’in (1976: 17) de belirttiği gibi, Türk eğitim sistemi içinde üniversite kavramının ilk kez kullanıldığı tarih 1933 yılıdır. Çıkarılan bir yasayla İstanbul Üniversitesi adıyla yeniden örgütlenerek isleyişi yeniden tanımlanmıştır. 1960’lı yıllara kadar Türkiye’de yükseköğretim lisans ve tıpta uzmanlık veya doktora olmak üzere iki aşamalı olarak düzenlenen lisansüstü eğitim. Bu dönemde, doğrudan doktora programına girerek lisansüstü öğretim yapılabileceği şekliyle tek basamaklı hale gelmiştir. (Kısakürek, 1976: 18).”

Yükseköğretim sisteminde en son kapsamlı düzenlemelerin yapıldığı 1981 yılında çıkarılan, 2547 yasa ile lisansüstü eğitim öğretim yapma görevi de, "üniversitede ve fakültede birden fazla bilim dalında lisansüstü eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve uygulama yapan yükseköğretim kurumu"(Md. 3) olarak tanımlanan enstitülere verilmiştir. Üniversiteler bünyesinde fen bilimleri, sosyal

bilimler, sağlık bilimleri ve eğitim bilimleri enstitüleri kurulmuştur. Böylece lisansüstü öğretimin, lisans öğretimi yapan birimlerden ayrı birimlerde yapılması uygulaması, Türk yükseköğretim sistemi içinde de başlamıştır.

Bir Avrupa ülkesi olmaya namzet olan Türkiye'nin Bologna süreciyle başlayan eğitimde ortak hareket alanı oluşturma çabası söz konusudur. Bu durumda Avrupa'nın lisansüstü eğitim uygulamalarındaki yeni yönelimlere bakıldığında:

Avrupa ülkelerinin yükseköğretimde ortaklaşa hareket edebilecekleri öne çıkan noktalar bulunmaktadır: (http://www.food.itu.edu.tr/Avrupada_egitim: 2009):

- Genelleştirilmiş bir Avrupa kredi sistemi,
- Verilecek diplomalar için ortak, ancak esnek yapıya sahip koşulların belirlenmesi,
- Kalite güvencesi ve değerlendirilmesi,
- Yeni öğrenme olanaklarının Avrupalıların hizmetine sunulması.
- Daha fazla mali özerklik – daha fazla sorumluluk
- Denizaşırı ülke üniversiteleriyle rekabet
- Diplomalar için çerçeve belirlenmesi
- Kalite güvencesi ve akademik değerlendirme
- Öz-değerlendirme
- Yeni öğrenme olanaklarının Avrupalıların hizmetine sunulması
- Yeni oluşturulan ve birbirini izleyen Bachelor/Mastır programlarının giderek önem kazanması,
- Kredi toplama ve transferi için iyi bir temel oluşturması,
- Avrupa işgücü piyasası için yeni mezun profilinin doğması,
- Lisansüstü çalışmalar için Avrupa'yı bir cazibe merkezi haline getirmek,
- Etkin rehberlik mekanizmasının oluşturulması gibi alanlarda birtakım düzenlemelere yer verilmesine dönük eğilimler söz konusudur.

Dünyada pek çok ülkede Yükseköğretim sistemlerinde, uluslararası standartlarda eğitim vermek, evrensel ölçülerde bilgi üretmek ve rekabet ortamına uyum sağlayacak, insan kaynağını yetiştirmek amacıyla yeniden yapılanma süreci yaşanmaktadır. Bu durum özellikle Avrupa ülkelerinde önemli gündem maddelerinden birini oluşturmaktadır. Bologna Süreci ve Lizbon Stratejisi ile birlikte, bilgi toplumunda yenilikçilik ve rekabetçiliğin gelişiminde üniversitelere kilit bir rol biçilmektedir. Bu konu ülkemizin de önemli gündem maddelerinden biridir. Özellikle eğitimin kalitesini arttırmaya dönük bir dizi önlemler alınmaktadır (İlhan, 2009:9).

2. 12. 1. Türkiye Yükseköğretim Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi 7. Düzey (Yüksek Lisans) yetkinlikleri

Türkiye de yüksek öğretim ulusal yeterlilikler çerçevesi 7. düzey yüksek lisans tanımlayıcıları (İlhan, 2009) tarafından aşağıdaki şekilde gösterilmiştir. Bu tanımlar Bologna sürecinde Avrupa Lisansüstü eğitim yeterlilik ölçütünün Türkiye’ye uyarlanması şeklinde tanımlanmıştır.

2. 12. 1. 1. Kişisel ve Mesleki Yetkinlikler Beceriler

➤ Alanında edindiği uzmanlık düzeyindeki kuramsal ve uygulamalı bilgileri kullanabilmek,

➤ Alanındaki bilgileri farklı disiplin alanlarından gelen bilgilerle bütünleştirerek yeni bilgiler oluşturabilmek; uzmanlık gerektiren sorunları bilimsel araştırma yöntemlerini kullanarak çözümlenebilmek

2.12. 1. 2. Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği

➤ Alanındaki bir sorunu, bağımsız olarak kurgulamak, çözüm yöntemi geliştirmek, çözmek, sonuçları değerlendirmek ve gerektiğinde uygulayabilmek

➤ Alanındaki uygulamalarda karşılaşacağı öngörülmeyen karmaşık durumlarda, yeni stratejik yaklaşımlar geliştirebilmek ve sorumluluk alarak çözüm üretebilmek Öğrenme Yetkinliği

➤ Alanıyla ilgili gözlenen bilgileri eleştirel bir görüşle değerlendirebilmek, öğrenmeyi yönlendirebilmek ve ileri düzey çalışmaları bağımsız olarak yürütebilmek

2.12.1.3.İletişim ve Sosyal Yetkinlik

➤ Alanındaki güncel gelişmeleri ve kendi çalışmalarını, alanındaki ve dışındaki gruplara, yazılı, sözlü ve görsel olarak sistemli biçimde aktarabilmek,

➤ Sosyal ilişkileri ve bu ilişkileri yönlendiren normları eleştirel bir bakış açısıyla incelemek, bunları geliştirmek ve gerektiğinde değiştirmek üzere harekete geçebilmek,

➤ En az bir yabancı dilde sözlü ve yazılı iletişim kurabilmek (“European Language Portfolio Global Scale”, Level B2),

➤ Alanının gerektirdiği düzeyde bilgisayar yazılımı ile birlikte bilişim ve iletişim teknolojilerini ileri düzeyde kullanabilmek,

2.12.1. 4. Alana Özgü ve Mesleki Yetkinlik

➤ Alanı ile ilgili verilerin toplanması, yorumlanması, duyurulması aşamalarında toplumsal, bilimsel ve etik değerleri gözeterek bu değerleri öğretebilmek ve denetleyebilmek,

➤ Alanı ile ilgili konularda strateji, politika ve uygulama planları geliştirebilmek ve elde edilen sonuçları, kalite süreçleri çerçevesinde değerlendirebilmek,

➤ Alanında özümstedikleri bilgiyi ve problem çözme yeteneklerini, disiplinler arası çalışmalarda uygulayabilmek

2. 13. Türkiye Yükseköğretim Ulusal Yeterlikler Çerçevesi 8. Düzey (Doktora) yeterli alanlar:

2. 13. 1. Bilgi

Doktora Tanımlayıcıları içinde önemli bir yer edinen Kuramsal bilgi ve Uygulamalı bilgi önemli iki kavramı oluşturmaktadır. Bu anlamda;

Kuramsal Bilgi: Yüksek lisans yeterliklerine dayalı olarak alanındaki güncel ve ileri düzeydeki bilgileri özgün düşünce ve/veya araştırma ile uzmanlık düzeyinde geliştirmek, derinleştirmek ve bilime yenilik getirecek özgün tanımlara ulaşmaktır.

Uygulamalı Bilgi ise; Alanıyla ilgili çeşitli disiplinler arasındaki etkileşimi kavramak; yeni ve karmaşık fikirleri analiz, sentez ve değerlendirmede uzmanlık gerektiren bilgileri kullanarak özgün sonuçlara ulaşmaktır.

13. 3. Kişisel ve Mesleki Yetkinlikler

Kişisel ve mesleki yetkinliğe ilişkin yeterlilikler (İlhan, 2009) tarafından aşağıdaki şekilde gösterilmiştir:

Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği

➤ Bilime yenilik getiren, yeni bir bilimsel yöntem geliştiren ya da bilinen bir yöntemi bir alana uygulayan yayınlanabilir özgün bir çalışmayı ortaya koyarak, bilime katkıda bulunmak,

➤ Alanı ile ilgili bir bilimsel makaleyi ulusal ve/veya uluslar arası hakemli dergilerde yayımlayarak alanındaki bilginin sınırlarını genişletebilmek.

➤ Özgün ve disiplinler arası sorunların çözümlenmesini gerektiren ortamlarda liderlik yapabilmek

2.13. 4. Öğrenme Yetkinliği

➤ Yaratıcı ve eleştirel düşünme, sorun çözme ve karar verme gibi üst düzey zihinsel süreçleri kullanarak alanı ile ilgili yeni fikir ve yöntemler geliştirebilmek.

2.13.5. İletişim ve Sosyal Yetkinlik Yeterlilikleri

Lisansüstü eğitimde Doktora tanımlayıcıları kapsamında iletişim ve sosyal yetkinliğe ilişkin yeterlilikler (İlhan, 2009) tarafından aşağıdaki şekilde gösterilmiştir:

➤ Sosyal ilişkileri ve bu ilişkileri yönlendiren normları eleştirel bir bakış açısıyla incelemek, bunları geliştirmek ve gerektiğinde değiştirmeye yönelik eylemleri yönetebilmek,

➤ Uzman bir topluluk içinde özgün görüşlerini savunmada yetkinliğini gösteren etkili bir iletişim kurabilmek,

➤ En az bir yabancı dilde, ileri düzeyde yazılı, sözlü ve görsel iletişim kurabilmek ve tartışabilmek (“European Language Portfolio Global Scale”, Level C1)

2.13.6. Alana Özgü ve Mesleki Yetkinlik

Lisansüstü eğitimde alana özgü mesleki yetkinlik(İlhan, 2009) tarafından aşağıdaki şekilde gösterilmiştir:

➤ Akademik ve profesyonel bağlamda teknolojik, sosyal veya kültürel ilerlemeleri tanıtarak, bilgi toplumu olma sürecine katkıda bulunmak,

➤ Sorun çözmede stratejik karar verme süreçlerini kullanarak işlevsel etkileşim kurabilmek,

➤ Alanında ve iş yaşamında karşılaşılan toplumsal, bilimsel ve etik konularda çözüm üretebilmek ve bu değerlerin gelişimini destekleyebilmek,

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, araştırmanın deseni, araştırmada kullanılan veri toplama aracı ile verilerin analizinde kullanılan istatistiksel tekniklere yer verilmiştir.

4. 1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, nicel boyutludur. Bu yöntemin tercih edilme nedeni, araştırmanın genel amacını teşkil eden ve alt amaçlarla sınırlandırılan sorunların derinliğine tespiti ve bu sorunların yaygınlığının belirlenmesidir. Nitel ve nicel çalışmaların birlikte yürütülmesi son zamanlarda sıkça görülen bir yoldur.

Yıldırım ve Şimşek (2005:77)’e göre: “Durum çalışmaları nicel veya nitel yaklaşımla yapılabilir. Her iki yaklaşımda da amaç belirli bir duruma ilişkin sonuçlar ortaya koymaktır. Nitel durum çalışmasının en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır. Yani bir duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler vb.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılır. Durum çalışmalarında genellikle birden fazla veri toplama yöntemi işe koşular; bu yolla zengin ve birbirini teyit edebilecek veri çeşitliliğine ulaşılmaya çalışılır. Durumlar birbirinden farklı olduğu için sonuçların genellenmesi söz konusu değildir. Sonuçların benzer durumların anlaşılmasına yönelik örnekler ve deneyimler oluşturması beklenir” (Kaya,2008:28).

Araştırma nicel ve nitel boyutları bulunan tarama modelinde olup betimsel bir nitelik arz etmektedir. Tarama modeli, evrenden örneklem alarak mevcut durumu betimleme ve açıklamaya dayalıdır. Modelde, geçmişte ya da hâlen var olan bir durum var olduğu şekliyle betimlenmeye çalışılır (Karasar, 1995: 76–77; Erden, 1998; Arseven, 1994; Balcı, 1995; Karasar, 2005: 95). Tarama

modelleri, geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu bir olayı var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma şeklidir. Araştırmaya konu olan olay, durum, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi resmedilmeye çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme ve etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 2003: 77).

Araştırmanın Nicel Verilerinin Analizi

Katılımcıların nicel boyutta toplam 40 soruya vermiş oldukları yanıtlar SSPS 17,0 programında değerlendirilmiştir. Araştırmada yer alan ve katılımcılara çoklu seçenekler sunan soru forumundaki nicel verilerin çözümlenmesinde SPSS paket programı kullanılarak varyans analizi ve frekans analizi kullanılmıştır. Bu şekilde elde edilen bulgular araştırmanın alt amaçları doğrultusunda çeşitli başlıklar altında ve tablolar halinde yorumlanmıştır.

Araştırmada katılımcıların görüşlerinin, çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmesinde ise istatistik tekniği kullanılmıştır. Bu yolla elde edilen bulgular yorumlanarak sunulmuştur.

4. 2. Araştırmanın Evreni

Araştırmanın evrenini, Türkiye de bulunan devlet ve özel üniversitelerin Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında görevli öğretim elemanları oluşturmaktadır. Bu kapsamda 2009 yılı itibariyle Türkiye’de bulunan 94 devlet üniversitesi ve 36 özel üniversitenin lisansüstü eğitim faaliyetini yürüten sosyal bilimler enstitüleri bünyesindeki Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında bulunan öğretim üyeleri araştırmanın evrenini oluşturmaktadır.

4. 3. Örneklem

Araştırmanın örneklemini ise, Ankara Üniversitesi, Fırat Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi, Gaziantep Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, İnönü Üniversitesi, 19 Mayıs Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi öğretim üyelerinden oluşmuştur. Adı geçen üniversitelerde görev yapan öğretim üyeleri örnekleme randomize olarak seçilmiştir. Buna göre yukarıda sözü edilen üniversitelerde görevli toplam 135 öğretim üyesi araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Bu sayılardan oluşturulan örneklemin evreni temsil ettiği söylenebilir. Çünkü; “Bilimsel bir araştırmada 5000 kişilik evren büyüklüğü için 356 katılımcı yeterli görülmüştür (Anderson, 1990’dan aktaran Balcı, 1995:110; Kaya, 2008:28). Bu ilişki aşağıdaki tabloda görülmektedir:

4. 4. Ölçme Aracının Hazırlanması ve Verilerin Toplanması

Araştırmanın kuramsal boyutunu oluşturmak amacıyla öncelikle internet aracılığıyla veri tabanlarında bulunan ilgili araştırma ve makaleler derlenmiş, eğitim bilimleri alanında yapılan her tür ve içerikteki çalışmalar olmak üzere, konuyla ilgili yazar ve araştırma kuruluşlarının internetteki kullanılabilir izni olan yayınlar toplanarak değerlendirilmiştir.

Çalışmada ölçme aracı hazırlamak için öncelikle ilgili literatür taranmış ve ilgililerle ön görüşmeler yapıldıktan sonra, açık ve kapalı uçlu sorulardan oluşan taslak soru formları hazırlanmıştır. Bu soru formları, açıklık ve anlaşılabilirlik bakımından gerekli düzeltmeleri yapmak üzere ilgili uzmanların görüşlerine sunulmuştur. Geçerlik çalışmasında uzmanlarca öğretim üyelerine yönelik anketten üç madde uygun bulunmadığı için elenmiş ve böylece her iki anketin geçerliği sağlanmıştır.

Daha sonra ölçeğin güvenilirlik çalışması için Gaziantep, Fırat, Mustafa Kemal, Mersin ve Cumhuriyet Üniversitelerinin Eğitim Bilimleri alanında görev yapan 87 öğretim üyesine dönük pilot uygulama yapılmıştır (pilot uygulamaya dâhil olan katılımcılar örnekleme dahil edilmemiştir). Pilot uygulamadan elde edilen veriler üzerinde güvenilirlik analiz için Cronbach Alpha uygulanmıştır. Buna göre öğretim üyelerine yönelik anketin güvenilirlik katsayısı 0,79; olarak hesaplanmıştır. İlgili literatür göz önüne alındığında, hesaplanan Cronbach Alpha değerlerine göre anketin güvenilir olduğu söylenebilir. Bu şekilde toplam 40’adet çoklu seçenekli madde formundan oluşan şekle dönüştürülmüştür.

Verilerin Analizi: Elde edilen veriler, her iki ankette yer alan seçenekli kapalı uçlu sorulara verilen cevaplardan oluşmuştur. Bu veriler, öncelikle bilgisayarda SPSS’in 17,0 sürümünde kodlanmış ve yüzde-frekans, varyans analizi, t-testi ve ki-kare testi ile analiz edilerek yorumlanmıştır. Değerlendirmelerde anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak benimsenmiştir.

Nicel sorulardan bir kısmı dört seçenekli likert tipi soru şeklindeyken, bir kısmı ise çoktan seçmeli ve aynı anda birden çok seçeneği işaretleme yapabilme imkanı veren madde formu şeklindedir. Likert maddelerin analizinde şu puan aralıkları dikkate alınmıştır:

1.	3,27	–	4,00	Yeterli
2.	2,51	–	3,26	Kısmen Yeterli
3.	1,76	–	2,50	Yetersiz
4.	1,00	–	1,75	Kısmen Yetersiz

Bu başlık altında araştırmanın genel amacına yönelik olarak, eğitim bilimleri lisansüstü eğitimde görev yapmakta olan öğretim üyeleri ve lisansüstü eğitim öğrencilerinin görüşleri doğrultusunda elde edilen veriler; frekans analizi ve yüzdelik çözümlmelerine paralel olarak, karşılaştırmalı gruplar arasındaki farklılaşmaya ilişkin yansımalar ki-kare anlamlılık testine tabi tutularak analiz edilmiştir.

Eğitim Bilimlerinde Sürdürülmekte Olan Lisansüstü Eğitimde Edinilen Öğrenci Kazanımlarına Yönelik Öğretim Elemanları Görüşleri Nelerdir?

Bu başlık altında, araştırmanın genel amacına yönelik olarak, eğitim bilimleri alanı örneklemini temsil eden öğretim üyelerinden alınan veriler yer almaktadır. Öğretim üyeleri, eğitim bilimleri alanındaki lisansüstü eğitim ve öğrenci kazanımlarına ilişkin görüş ve öneriler analiz edilerek tablolar halinde düzenlenerek yorumlanmıştır.

1. Öğretim Üyelerinin Eğitim Bilimleri Lisansüstü Öğrencilerinin Bağımsız Çalışabilme Yeterliliğine İlişkin Görüşleri

Lisansüstü eğitimin nihai hedeflerinden biri de mezuniyet sonrası öğrencilerin bağımsız çalışabilme yeterliliğine ulaşmış olması beklenir. Bu duruma ilişkin öğretim üyelerinin görüşlerine bakıldığında (Tablo 1).

Tablo 1: Öğretim Üyelerinin Eğitim Bilimlerini Lisansüstü Öğrencilerinin Bağımsız Çalışabilme Yeterliliğine İlişkin Görüşleri

Lisansüstü Öğrencilerinin Bağımsız Çalışabilme Yeterliliği	Yrd. Doç.		Doçent		Prof		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	F	%
Yeterli (3.27-4.00)	20	28.2	9	29.0	11	33.3	40	29.6
Kısmen yeterli (2.51-3.26)	35	49.3	13	41.9	12	36.4	60	44.4
Yetersiz (1.76-2.50)	11	15.5	6	19.4	6	18.2	23	17.0
Kısmen yetersiz (1.00-1.75)	5	7.0	3	9.7	4	12.1	12	8.9
TOPLAM	71	100	5	100	33	100	135	100

Lisansüstü öğrencilerinin bağımsız çalışma yeterliliğinin gerçekleşip gerçekleşmemeye düzeyine yönelik soru öğretim üyelerine yöneltilmiş, öğretim üyelerinin % 29,6' sı (40) (3,27-4,00 puan aralıklarında) “evet lisansüstü öğrencileri bağımsız çalışabilme yeterliliğine sahiptir” görüşünü savunurken geriye kalan öğretim üyelerinden % 44,4'ü (2,51-3,26 puan aralıklarında) kısmen yeterli görüşünü savunmuşlardır. Tablo 55 verilerine göre akademik hiyerarşik unvanlara göre de Yardımcı Doçentlerin % 49,3' ü, Doçentlerin % 41,9' u ve Profesörlerin % 36,4 ü lisansüstü eğitimde öğrencilerin bağımsız çalışabilme yeterliliklerini kısmen yeterli bulmaktalar. Öğretim üyelerinin doçent ve profesör kadrosunda bulunmaları % 17 gibi bir oranda öğrencilerin bağımsız çalışabilme yetilerini yetersiz gördükleri görüşü öne çıkmaktadır. Bu duruma göre lisansüstü eğitimin beklenen sonucu ortaya koyması adına normal düzeylerde seyrettiğini söyleyebiliriz.

2. Öğretim Üyelerinin Yaşlarına Göre Öğrencilerin İletişim ve Sosyal Yetkinliği Yeterliliklerine İlişkin Bulgular (Varyans Analizi Sonuçları)

Söz konusu alt problemin daha iyi anlaşılması için araştırmaya katılan öğretim üyelerinin yaşları açısından anlamlı farkların olup olmadığını belirlemek için yapılan one way anova testinin sonucu aşağıdaki tabloda özetlenmiştir:

Tablo 2: Öğretim Üyelerinin Yaşlarına Göre Öğrencilerin İletişim ve Sosyal Yetkinliği Yeterliliklerine İlişkin Bulgular (Varyans Analizi Sonuçları)

Yaşlar	S.S	\bar{X}	f	P
20-29 yaş N=25	.75	1.92	1.64	.18
30-39 yaş N=42	.74	2,19		
40-49 yaş N=52	.75	1.88		
50 ve üzeri N=16	.83	1.81		
Toplam N=135	.76	1.98		

Tablo 2’de görüldüğü: Öğretim üyelerinin yaşlarına göre Öğrencilerin iletişim ve sosyal yetkinliği yeterliliklerine ilişkin bulgular (Varyans Analizi Sonuçları) göre desteği birbirine oldukça yakındır. En yüksek ortalamaya sahip olan 30 – 39 yaş arasındaki öğretim üyeleri (\bar{X} =2,19) iken, en düşük ortalamaya sahip olan grup 50 ve üzeri yaş (\bar{X} =1.81) şeklinde görülmektedir. Ancak gruplar arasında anlamlı farklılık mevcut değildir (P=.18). Yukarıdaki verilere göre öğretim üyelerinin büyük çoğunluğu öğrencilerin sosyal yönünü yetersiz olduğunu ifade eden bir sonucu ortaya koymaktadır. Bu durumu bir çok nedenle açıklamak mümkündür. Başta öğrencilerin giriş aşamasında seçimi olmak üzere, ortam ve iş yüküne dönük olumsuzluklar sayılabilir.

3. Öğretim üyelerinin unvanlarına göre Öğrencilerin iletişim ve sosyal yetkinliği yeterliliklerine ilişkin bulgular (Varyans Analizi Sonuçları)

Söz konusu alt problemin daha iyi anlaşılması için araştırmaya katılan öğretim üyelerinin unvanları açısından anlamlı farkların olup olmadığını belirlemek için yapılan one way anova testinin sonucu aşağıdaki tabloda özetlenmiştir

Tablo 3: Öğretim üyelerinin unvanlarına göre Öğrencilerin iletişim ve sosyal yetkinliği yeterliliklerine ilişkin bulgular (Varyans Analizi Sonuçları)

Unvanlar	S.S	\bar{X}	t	p
1. Yrd. Doç. N=71	.76	1,99	.26	.75
2. Doçent N=31	.74	2,10		
3.Profesör N=33	.98	2,09		
Toplam N=135	.81	2,04		

Tablo 3’de görüldüğü: Öğretim üyelerinin unvanlarına göre Tablo: Öğretim üyelerinin unvanlarına göre Öğrencilerin iletişim ve sosyal yetkinliği yeterliliklerine ilişkin bulgular (Varyans Analizi Sonuçları) göre desteği birbirine oldukça yakındır. En yüksek ortalamaya sahip olan doçent unvanındaki öğretim üyeleri ($X = 2,10$) iken, en düşük ortalamaya sahip yardımcı doçent ($X = 1,99$) şeklinde görülmektedir. Ancak gruplar arasında anlamlı farklılık mevcut değildir ($P = .75$). yaşlara göre ortaya çıkan sonuçlar unvanlara göre öğretim üyeleri arasında farklılaşmadığı görülmektedir.

4.Öğretim Üyelerinin Unvanlarına Göre Öğrencilerin Alana Özgü Mesleki Yetkinliklerin Yeterliliklerine İlişkin Bulgular (Varyans Analizi Sonuçları).

Söz konusu alt problemin daha iyi anlaşılması için araştırmaya katılan öğretim üyelerinin yaşları açısından anlamlı farkların olup olmadığını belirlemek için yapılan one way anova testinin sonucu aşağıdaki tabloda özetlenmiştir:

Tablo 4: Öğretim üyelerinin unvanlarına göre Öğrencilerin Alana Özgü Mesleki Yetkinliklerin yeterliliklerine ilişkin bulgular (Varyans Analizi Sonuçları)

Unvanlar	S.S	\bar{X}	t	p
1. Yrd. Doç. N=71	.68	2,04	.021	.081
2. Doçent N=31	.87	2,10		
3.Profesör N=33	.91	1,97		
Toplam N=135	.78	2,04		

Tablo 4’de görüldüğü: Tablo: Öğretim üyelerinin unvanlarına göre Öğrencilerin Alana Özgü Mesleki Yetkinliklerine ilişkin bulgular (Varyans Analizi Sonuçları) göre görüşler birbirine oldukça yakındır. En yüksek ortalamaya sahip olan doçent unvanındaki öğretim üyeleri ($\bar{X} = 2,10$) iken, en düşük ortalamaya sahip yardımcı doçent ($\bar{X} = 2,04$) şeklinde görülmektedir. Ancak gruplar arasında anlamlı farklılık mevcut değildir ($P = .81$). bu duruma göre öğretim üyelerinin büyük çoğunluğu lisansüstü eğitim alan öğrencilerin mesleki yeterliliğinin istenilen düzeyde gerçekleşmediği görüşünü ortaya koymuşlardır

6. SONUÇ

- Öğretim üyelerinin büyük çoğunluğu lisansüstü eğitimde öğrenci kazanımlarının yetersiz olduğu görüşünü benimsemişlerdir.
- Öğretim üyeleri lisansüstü öğrencilerin bağımsız çalışabilme yeterliliğinin yeterli düzeyde olduğunu kabul etmişlerdir.
- Öğretim üyelerine göre lisansüstü eğitim gören öğrencilerin iletişim ve sosyal becerileri yeterli düzeyde değildir.
- Öğretim üyelerinin unvanlarına göre öğrencilerin iletişim becerisi herhangi bir farklılaşma olmaksızın genel anlamda yetersiz görülmüştür.
- Öğretim üyelerine göre öğrencilerin alana özgü mesleki yeterliliklerinde genel anlamda yetersizlik olduğu, söz konusu bu durumun öğretim üyelerinin unvanlarına göre değişiklik göstermediği görülmüştür.

ÖNERİLER

- Lisansüstü eğitim sonucunda ulusal yeterlilikler ölçüt alınarak öğrenci kazanımlarını Avrupa birliği seviyesine taşınmalıdır.
- Lisansüstü öğrencilerinin bağımsız çalışabilme yetkinliğinin kazanılması için öğretimsel faaliyetlere öğrenci merkezli uygulamaların yanı sıra lisansüstü öğrencilerine özgüven yeterliliğinin sağlayıcı yaklaşım biçimlerinin benimsenmesi esas eğitim öğretimde kullanılan yöntem ve teknikler gözden geçirilmelidir.
- Öğretim üyeleri yetiştirmiş olduğu lisansüstü öğrencilerine bağımsız hareket edebileceği fırsat ve imkânları sağlayarak öğrenciyi bu yönde özendirilmelidir
- Öğretim üyelerinin akademik yeterliliklerini arttırmak için kişisel gelişimlerini, mesleki gelişimlerini, çalışma ortamının ikliminin düzenlenmesi, çalışma şartlarının kolaylaştırılması gibi boyutlarda düzenlemeler yapılmalıdır.
- Öğretim üyelerinin lisansüstü eğitim süresince öğrenciye her türlü konuda örnek olabilecek tutum ve davranışları sürdürmesi ve özellikle eğitim bilimleri alanını gerektirmiş olduğu öğretmen ve eğitici kimliğine yakışır duruş

ortaya koymaları ve bu yönde model olmaları için gerekli önlemlerin alınması gereklidir.

➤ Lisansüstü öğrencileri lisansüstü eğitime gelmeden önce lisansüstü eğitim hakkında bilgilendirilerek lisans düzeyinde bazı hazırlayıcı bilgi ve beceri kazandıracak davranışların verilmesi dikkate alınmalıdır.

➤ Lisansüstü eğitim öğrencilerinin özellikle eğitimin başlangıcında uyum sürecine yerinde sürdürebilmesi için çeşitli kaynaştırma faaliyetlerine yer verilerek öğrencilerin iletişim ve sosyal yönü geliştirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Akyüz, Y. (2009) **Türk eğitim Tarihi**, Ankara
- Aslan, G. (1997) **Milli Eğitim Dergisi Sayı 174.** ,
- Dilci, T. Gürol, M. (2007) **“Sosyal Bilimler Enstitülerinde yapılan Lisansüstü Eğitimin İşlevselliği”** III. Lisansüstü Eğitim Kongresi Eskişehir
- İlhan, A.Ç. (2009) **“Bologna Süreci Lisansüstü yeterlilikler çerçeve programının oluşturulması”** Ankara Üniversitesi Sempozyum Verileri Ankara
- Kaya, A. (2008) **Bastırılmamış Doktora Tezi** Malatya
- Karasar, N. (2005) **“Bilimsel Araştırma Yöntemi”** Ankara Nobel Yayın ve Dağıtım
- Kısakürek, M. A. (2007) **III Lisansüstü Sempozyumu Lisansüstü Sorunlar ve Çözüm Önerileri Bildiri Özetleri”** 17–20 Ekim Anadolu Üniversitesi Eskişehir,
- Kısakürek, Mehmet A. .(1976) **Üniversitelerimizde Yenileşme "Programlar ve Öğretim Açısından"**. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Özmen, F, (2007) **“Lisansüstü Sempozyumu Lisansüstü Sorunlar ve Çözüm Önerileri Bildiri Özetleri”** 17-20 Ekim Anadolu Üniversitesi Eskişehir
- Şimşek, H; Yıldırım, A. (2006) **“Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri”** Ankara seçkin yayıncılık
- Tun, B. (2007) **“III Lisansüstü Sempozyumu Lisansüstü Sorunlar ve Çözüm Önerileri Bildiri Özetleri”** 17–20 Ekim Anadolu Üniversitesi Eskişehir
- YÖK 2547 Sayılı Yasa, (1981) **Yükseköğretim Yasası**. (RG: 06. 11. 1981 – 17506),
- YÖK, (2003). **Türk Yükseköğretiminin Bugünkü Durumu**, Ankara.